بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيم

الحمدلله ربِّ العٰلمين والصَّلوٰة والسَّلام علٰى سيِّد المُرسلين و علٰى آله و أصحابه أجمعين.

د خېښۍ، ودونو، مصيبتونو او همدا راز له حج او عمرې څخه د راستنېدو پر مهال د ناسمو رواجونو د مخنيوي په هکله د عاليقدر اميرالمؤمنين حفظه الله تعالی

فرمان

د الله تعالی دين چې خاتم النبيين حضرت محمد صلی الله عليه وسلم انسانانو ته رسولی او بيان کړی دی، د دنيا او آخرت هر ډول نېکمرغي، ښېرازي او خوښي پکې نغښتې ده، چې عملي کولو سره يې يقيناً د انسانانو ټولې ستونزې حل او د ژوند په هره مرحله کې يې له بې ساري اسانتياوو څخه برخمن وي، الله تعالی ته خپل دين خوښ دی او خپلو بندګانو ته يې د مهربانۍ له مخې د فکر، تدبر او عملي کولو بلنه ورکړې ده او د ژوند په ټولو ساحو کې د دين عملي کولو لپاره يې حضرت محمد صلی الله عليه وسلم نمونه ګرځولی دی او د هر هغه څه چې نبي صلی الله عليه وسلم امت ته وړاندې کړي دي د عملي کولو او له هر هغه څه څخه چې منع کړي يې دي د ځان ساتلو حکم يې کړی دی. لکه څنګه چې الله جل جلاله په لاندې آيتونو کې فرمايلي دي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ...﴾(الأحزاب: 21 (

ژباړه: خامخا په تحقيق سره دی تاسو لره په (کار د) رسول الله کې اقتداء غوره نيکه (کابلی تفسير (

همداراز الله جل جلاله فرمايلي دي: ﴿وَما آتاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَما نَهاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾(الحشر، آيت: ۷.(

ژباړه: او هغه څه چې درکړي تاسي ته رسول (د الله)، نو واخلئ هغه؛ او هغه څه چې منع کوي (رسول الله) تاسي له هغه څخه، نو بېرته شئ (مه يې غواړئ) (کابلی تفسير(

بله دا؛ هر هغه څه چې په دين کې نه‌وي، رسول الله صلی الله عليه وسلم هغه مردود او باطل ګرځولي. لکه څنګه چې له حضرت عائشې رضي الله تعالی عنها څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ ( ).

ژباړه: چا چې داسي يو عمل وکړ چې زموږ په دين کې نه‌وي، هغه مردود او باطل دی.

له حضرت شعبي رحمه الله تعالی څخه روايت دی چې حضرت عمر بن الخطاب رضي الله تعالی عنه وفرمايل: يآأيهاالناس رُدُّوا الجهالاتِ إلى السنةِ.( )

ژباړه: ای خلکو! جاهلانه (د سنتو خلاف) طريقې سنتو ته واړوئ (د سمون کوشش يې وکړئ.(

پورته آيتونو، حديث شريف او مبارک اثر ته په کتو، اسلامي امارت غواړي چې د ژوند په ټولو ساحو کې د سنت خلاف طريقې سنت ته واړوي، بناءً دا چې؛ نکاح (واده کول) سنت ده؛ خو متأسفانه زموږ په ټولنه کې له دغه شرعي او مسنون عمل سره ناسم او تاواني رواجونه تر دې حده ګډ شوي چې خلک يې نه يوازې په دنيوي لحاظ له ملا ماتوونکو مالي زيانونو سره مخ کړي؛ بلکې په ديني لحاظ هم ډېر منکرات پکې ترسره کيږي چې د ځو مواردو يې دلته د اصلاح او مخنيوي په موخه يادونه کيږي:

په مهرونو کې زياتوالی غوره کار نه‌دی :

شريعت، په ودونو کې د اسانتيا او له درنو مصارفو څخه د ډډې کولو ترغيب ورکوي.

له حضرت عائشې رضي الله تعالی عنها څخه روايت دی چې، رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمايلي دي: «إِنَّ أَعْظَمَ النِّكَاحِ بَرَكَةً أَيْسَرُهُ مَؤُونَةً ( )«

ژباړه: په تحقیق سره، ډېره برکتي نکاح هغه ده چي لګښت يې لږ وي.
په يو بل حديث شريف کي راځي:
"تَيَاسَرُوا فِي الصَّدَاقِ، إِنَّ الرَّجُلَ يُعْطِي الْمَرْأَةَ حَتَّى يَبْقَى ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ عَلَيْهَا حَسِيكَةً ( )"...
ژباړه: په مهر کي له يو بل سره اساني کوئ (يعني لږ مهر ټاکئ) ځکه کله نارينه، ښځې ته دومره مهر ورکړي چي له امله يې له هغې ښځې سره په زړه کي کينه (نفرت) پيدا شي.
حضرت عمر رضي الله عنه فرمايلي دي:
أَلاَ لاَ تُغَالُوا صَدُقَةَ النِّسَاءِ، فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرُمَةً فِي الدُّنْيَا، أَوْ تَقْوَى عِنْدَ اللهِ لَكَانَ أَوْلاَكُمْ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ( ).
ژباړه: خبردار! د ښځو مهرونه ډېر مه‌زياتوئ؛ ځکه که د مهر زياتوالی دنيوي عزت او يا د الله عزوجل په نزد تقوی وای، نو نبي صلی الله عليه وسلم يې تر تاسي زيات مستحق و.
له يادو او ځينو نورو مبارکو حديثونو څخه په استدلال سره، فقهاء کرامو رحمة الله تعالی عليهم په مهر کي تخفيف مسنون او مرغوب بللی دی( ).
مهر، د منکوحې ښځي حق دی او بل هېچا ته يې خوړل صحيح نه‌دي .
مهر، د ښځي حق دی بل هېڅوک حق نه‌لري چي د هغې له خوښې پرته يې مصرف کړي، تر دې چي فقهاء رحمهم الله تعالی وايي: کوم پلرونه او نيکونه چي د لوڼو يا لمسيو مهرونه خوري هغوی غاصب او د مهر ضامن دي؛ نو چي پلار او نيکه د مهر په خوړلو غاصب ګڼل کيږي، ورور، تره او نورو خپلوانو ته خو بېخي هېڅ لاره نشته چي د خويندو، وريرونو او يا د نورو خپلوانو نجونو مهرونه وخوري يا يې د هغوی له خوښې پرته مصرف کړي.
پلرونه او خپلوان که د مهر له خوړلو راوګرځول شي، مهرونه خپله را کمېږي؛ ځکه نن سبا ډېرې پيسې هغه دي چي د مهر په نوم اخيستل کيږي خو پلار يا نور خپلوان يې خوري او ښځو ته د مهر په نوم ډېرې کمې پيسې ورکوي .
بناءً هغه ټو رواجونه چي پر شرعي منعې او اسراف سربېره په لوړه کچه د اقتصادي ستونزو او د اجتماعي او اخلاقي ناخوالو سبب ګرځېدلي دي، چي د افغانستان اسلامي امارت د مرکزي دارالافتاء اړوند د فقهي مجالسو د علماء کرامو، د افغانستان د معتبرو شيوخ عظامو، د اقتصادي کمېسيون د محترمو غړو او د اړوندو وزارتونو او امارتي ادارو د ګډ ګمارل شوي هيئت د استازو له لوري تشخيص شول چي په هکله يې لاندي مراتب منظوروم:
د واده په اړوندو امورو کي د رعايت وړ ټکي
لومړۍ ماده :
(1)د بالغې نجلۍ ولي چي اکثره اوقاتو کي د هغې پلار يا ورور وي شرعاً مکلف دی، د هغې د شرعي حقوقو رعايت وکړي.
)۲ (د بالغې نجلۍ ولي شرعاً مسئوليت لري، د هغې په کوزده کولو کي له هغې سره مشوره او د هغې مثبت نظر واخلي.
)۳ (د بالغې نجلۍ ولي، شرعاً نه‌شي کولای د هغې له خوښې پرته په اجبار سره يې چاته په نکاح ورکړي.
)۴ (که د بالغې نجلۍ ولي، ياده نجلۍ د هغې له خوښې پرته په اجبار سره چاته په نکاح ورکړه، هغه کولای شي محاکمو او اړوندو ادارو ته شکايت او عريضه وکړي، په دې صورت کي د عاليقدر امير المؤمنين حفظه الله تعالی د (۱۴۴۳/۴/۲۷هـ ق) نېټې د (۸۳ج۱) ګڼه د ښځو د حقونو فرمان رعايت ضروري دی.

)۵ (ښځه، د اسلام له نظره د نکاح کولو په موضوع کې د نارینه په څېر خپلواکه ده، په هېڅ صورت د چا مال نه‌ګرځي او د خپل خاوند له مړيني او يا طلاق وروسته د دې له خوښې او مشورې پرته يې خسرګنۍ او يا هم پلارګنۍ په زوره بل چاته په نکاح نه‌شي ورکولای، په‌خپله خوښه چيرته او چا سره چې وغواړي، له شرعي اصولو سره سم نکاح کولای شي.
)۶ (کوم مهر چې په نکاح کې ښځې ته ورکول کيږي، هغه د ښځې حق دی او څوک يې نه‌شي ترې اخيستلی، په دې هکله د عاليقدر اميرالمؤمنين حفظه‌الله تعالی د (۱۴۴۳/۴/۲۷هـ ق) نېټې د (۸۳ج۱) ګڼه د ښځو د حقونو فرمان رعايت ضروري دی.
)۷ (که څوک په کومه نجلۍ يا ښځه ډزې وکړي يا يې پيکی پرې کړي او يا څادر پرې واچوي، په دې او يا په بلې طريقې سره په جبري توګه هغه خپله ښځه وګڼي، دا غيرشرعي عمل او جرم دی، داسي اشخاص دې د اسلامي امارت محاکمو ته معرفي کړل شي، ترڅو د خپل جرم په سزا ورسېږي ( ).
)۸ (هغه کوزده چې د شاهدانو په مخ کې عقد (ايجاب او قبول) پکې نه‌وي شوی، شرعاً نکاح نه‌بلل کيږي.
)۹ (په اسلامي شريعت کې د مهر کمه اندازه لس درهمه او زياته اندازه يې حد نه‌لري، که مېرمن راضي وي، په لس درهمه يا د هغې په معادل مال هم نکاح کيږي، که د هغې خوښه نه‌وي، بيا له زړه سوانده او خيرخواه پلار يا نيکه پرته نور خپلوان او يا بد اختياره پلار او نيکه نه‌شي کولای چې تر مهر مثل په کمه اندازه د هغې نکاح وتړي او که يې تر مهر مثل په کمه اندازه د هغې نکاح تړلې وي، داسي نکاح صحيح نه‌ده؛ مهر د مېرمنې حق دی، خپلوان د ځان لپاره يوه پيسه هم نه‌غوښتلی او نه‌اخيستلی شي( ).
)۱۰ (اسلامي شريعت د مهر د کموالي ترغيب کړی دی؛ خلک دې هڅه وکړي چې د زيات مهراخيستلو رواج ختم او په کم مهر دې اکتفاء وکړي.
)۱۱ (له مهر څخه علاوه د ولور، خوړې، بابېړې، طوياني او خوښي په نامه د خسرګنۍ له‌خوا او يا د نورو رواجونو په نوم پيسې اخيستل جائز نه‌دي، فقهاء کرام رحمهم الله يې رشوت ګڼي( ).
)۱۲ (له کوزدې وروسته د ښېه خلاصي يا ښېه ارتي او شريني خوري (غټ دستمال) او يا په نورو نومونو سره ميلمستياوې جوړول، بېځايه رواجونه دي، ډډه دې ورڅخه وشي، د دوه ځله دستمال وړلو (غټ دستمال) اجازه نشته او په يو ځل دستمال (وړوکی دستمال) کې به هم د نارينه او ښځينه ميلمنو تعداد په کمه اندازه وي او په دې مراسمو کې له زوم او ناوې پرته بل چاته تحفې ورکول منع دي؛ البته زوم او ناوې ته تحايف به هم د وسعې مطابق يوازې جامې او نور د ډول او سينګار عادي شيان وي؛ موټر، موټرسايکل، کور (سرای) او داسي نور قيمتي شيان به په تحفه کې نه‌ورکول کيږي.
(۱۳) د دستمال مراسم به په هوټل کې نه‌وي؛ ځکه دا اسراف دی او الله تعالی فرمايلي دي: ﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ (الاعراف: آيت 31.(
ژباړه: ای زامنو د آدمه! واخلئ تاسي زينت (ښائست) خپل په نزد (د وخت) د هر لمانځه (په اغوستلو د پاکو کاليو(جامو) د عورت ستر) او خورئ او څښئ او اسراف (بې ځايه خرڅ) مه کوئ تاسي بې شکه چې الله نه خوښوي مسرفان (بې ځايه خرڅ کوونکی).
(کابلی تفسير(
)۱۴ (له کوزدې او نکاح وروسته دې هڅه وشي چې د امکان په صورت کې هر څومره چې ژر وي، واده وشي.
)۱۵ (له کوزدې وروسته رواجي او تکراري پوښنونه (جوړې) منع دي، په کال کې يو ځل د زوم له‌خوا يوازي ناوي ته له اسراف پرته د وسعې مطابق د پوښ (جوړې) وړلو اجازه شته، د ناوې له‌خوا زوم ته پوښ (جوړې) وړل مطلقاً منع دي.

)۱۶ (د ولیمې او واده مراسم به له اسراف او ریاء پرته د زوم د وسعې مطابق د هغه د خوښې په ځای او موټرو کې ترسره کیږي، خسرګنۍ يې نهشي مجبور کولای چې په هوټل، یا قیمتي موټرو کې د واده مراسم ترسره کړي.
)۱۷ (زوم به د واده مراسم په امارتي موټرونو کې نه ترسره کوي.
)۱۸ (د واده پر وخت د زوم لهخوا دې د ناوي کورنۍ ته خوړې یا طوی (پاخه یا خام خوراک) نه وروړل کیږي، همدارنګه د بولې(شیریني خورۍ) او جوړې د مصارفو اخیستل او غوښتل هم منع دي او همداراز له زوم څخه د دودي او ټکري په نوم او یا په نورو نومونو رختونه غوښتل منع دي او د شریعت لهمخې د یادو شیانو اخیستل ناجائز کار دی( ).
)۱۹ (د ناوي وړلو پر وخت د ناوي د ماما، د ناوي د همزولو، د کلیوالو او یا بل خدمتګار لهخوا او یا د دوی لپاره د زوم له کورنۍ څخه پیسې غوښتل منع دي، البته که د کلي خدمتګار ته چې همېشه په ښادیو کې د کلیوالو خدمت کوي په خپله خوښه څوک د صدقې په نوم پیسې ورکوي، باک نهلري( ).
)۲۰ (په ودونو کې د لوبو داسې مسابقې جوړول چې ګټونکي ته د موټر، موټرسایکل یا بل شي انعام ورکول کیږي منع دي، ترڅو د بېځایه اسراف مخه ونیول شي، البته د جائزو لوبو مسابقې چې انعام پکې نهوي، جوړېدای شي.
)۲۱ (د کوزدې، دستمال یا واده د مراسمو پرمهال ډزې (ټکان) کول او له امارتي وسایطو څخه استفاده کول منع دي؛ همدارنګه په ورته مراسمو کې د موټرو او موټرسایکلو ځغلول، لوبې وراوې تیارول او یا داسې نور کارونه چې د لارې د بندېدو یا د تلفاتو او یا د خلکو د اذیت سبب کیږي، منع دي.
)۲۲ (په واده کې یا له هغه وروسته ناوي ته د نورو کورونو د نارینهوو او ښځینهوو لهخوا برخه (جامې/پیسې) ورکول او بیا د ناوي لهخوا په عوض کې برخه ورکول منع دي؛ ځکه له دې ناوړه رواج څخه یو دروند تکلیف رامنځته شوی او بده لا دا چې د هر څه عوض به بېرته ورکوي چې د محبت پرځای نفرت پیدا کوي.
)۲۳ (د دستمال په مراسمو کې به د زوم له کور پرته نور مېلمانه ناوي ته د پیسو ډالۍ نهورکوي او نه به د ناوي کورنۍ مېلمنو ته جامې او نورې ډالۍ ورکوي، البته له اسراف او ریاء پرته د مېلمنو اکرام پروا نهکوي.
)۲۴ (بدل/موخۍ ښه عواقب نهلري حتی الامکان دې ترې ډډه وشي، د بدل/موخۍ په صورت کې د مهر ټاکل او ورکول ضروري دي، علماء کرام دې د بدل/موخۍ د کراهیت په هکله خلکو ته پوهاوی ورکړي.
د مړي په مراسمو کې د رعایت وړ ټکي
دوهمه ماده :
)۱ (په ځینو سیمو کې د مړي د کورنۍ له لوري کلیوالو او نورو خلکو ته په معینو ورځو کې طعام او مېلمستیا برابرېږي، چې فقهاء کرامو ترې منع کړې ده، په دې هکله د فقهاء کرامو څو اقوال په لاندې ډول دي:
-د مړینې په مناسبت د مړي د کورنۍ له لوري خلکو ته مېلمستیا برابرول مکروه دي؛ ځکه مېلمستیا په خوشحالیو کې وي، نه په غمونو کې، دا ډېر بد بدعت دی (چې د غم په ورځ خلکو ته مېلمستیا تیاروي، ځکه چې شریعت کې دا اصل نهلري او بل دا چې د دغو ورځو خپل خپل ترتیبونه او مکلفیتونه دي( ).(
-د مړینې په مناسبت راټولو شویو خلکو ته د مړي د کورنۍ له لوري د خوراکونو چمتو کول ګناه ده؛ جریر بن عبد الله رضی الله عنه وایي: د مړي په کور کې د هغه د خپلوانو راجمع کېدل او د هغوی له لوري د خوراک ترتیبول موږ له نیاحت څخه ګڼه؛( ) یعنې لکه ویر (چیغې او فریاد) مو چې ممنوع او بد ګڼلو دا مو هم بد ګڼلو (حال دا چې نیاحت او وېر کبیره ګناه ده( ).(

-د مړي د کورنۍ له¬خوا خلکو ته خوراک برابرول مکروه دي، ځکه چي له دې سره يې مصيبت زياتيږي او بل دا چي د جاهليت د زماني له خلکو سره مشابهت راځي( ).

-رواجي خيراتونه د ځان مشهوره کولو او رياء لپاره دي، د الله تعالی لپاره يې نه‌کوي له دې امله بايد ډډه تري وشي( ).

-رواجي خيرات که مباح هم شي له دې امله چي خلکو د واجب‌والي مرتبې ته رسولې، مکروه او ترک يې ضروري دی( ).

پورته ذکر شويو شرعي دليلونو او همداراز نورو ګنو، ټولنيزو، شرعي او اقتصادي رامنځته کيدونکو زيانونو ته په کتو سره په لاندي ټکو باندي عمل کول ضروري دي:

(1)د مړي د کور له لوري د بدرګې او مېلمستيا په څېر د رواج له مخې (په لومړۍ، دريمه، اوومه او څلوېښتمه ورځ) طعام برابرول، منع دي،( ) د مېلمستيا له شکل او د ورځې له تعيين پرته د نقد مال يا جنس صدقه کول چي لاندي شرطونه هم پکي رعايت شوي وي، مړي ته د ثواب سبب دي:

١ -صدقه به د رياء، شهرت، سيالی، رواج او د خلکو د پېغور له امله نه‌وي.

٢ -صدقه او خيرات به واجب او ضروري نه‌ګڼل کيږي، که څا ونه‌کړ هغه ته به په بده سترګه نه‌کتل کيږي.

٣ -صدقه او خيرات يوازي بالغ او عاقل وارثان له خپل مال څخه په خپله خوښه کولای شي، د يتيم او غيرحاضر وارث مال به پکي نه‌مصرفېږي .

)٢ (د يتيم له مال څخه په مړي پسې خيرات او صدقه کول که څه هم د يتيم په اجازه وي، منع دي، هغه څوک چي د يتيم په مال کي دا ډول تصرف وکړي، ضمان پرې لازم دی.

)٣ (په ځينو سيمو کي د رواج له مخې خلک د مړي په لومړي اختر د مړي کور ته د تعزيت لپاره ورځي، دا هم ناسم رواج او منع دی.

)٤ (په ځينو ځايونو کي رواج دی چي ښځه تر وفات وروسته ضرور بايد د پلرنۍ (هديرې) ته انتقال کړل شي او نه انتقال يې د ټول قوم لپاره پېغور ګڼل کيږي، چي دا کوم شرعي حيثيت نه¬لري، بلکي غوره دا ده چي د هغې د خاوند او اولادونو د خوښې په هديره کي دفن کړل شي.

)٥ (د ګاونډيانو او خپلوانو له لوري د مړي کور ته طعام برابرول مستحب عمل دی.

)٦ (د تعزيت لپاره د شريعت مطهره له لوري د دفن له ورځې سره درې ورځې ټاکل شوي دي، البته غائبو اشخاصو ته تر هغه وروسته هم د تعزيت کولو اجازه شته.

)٧ (له يو ځل فاتحې کولو وروسته بيا د مړي کور ته د فاتحې په نيت ورتلل مکروه دي.

)٨ (امارتي مسئولين دي د خپلو وفات شويو خپلوانو فاتحې نه‌اعلانوي، له اعلان پرته د خپلو اوسېدلو په ځای کي دي يوازي تر درو ورځو د فاتحې لپاره کښېناستلای شي.

)٩ (حيله اسقاط د هغه مړي لپاره کيږي چي فقير، يا مالدار وي خو له وصيت پرته وفات شوی وي، يا يې وصيت هم کړی وي خو د مال دريمه برخه يې د واجبو فديو لپاره کفايت نه‌کوي، که مړی شتمن وي او وصيت يې کړی وي پر ولي باندي يې واجب دی چي واجبې فديې به يې د مال له دريمې برخې څخه اداء کوي او يوازي په حيله اسقاط به بسنه نه‌کوي، البته د حيلې طريقه به د حنفي فقهې د هغو شرطونو مطابق وي چي يادونه يې شوې ده.

)١٠ (د شرعي حيلې شرطونه په لاندي ډول دي :

۱ -د حیله اسقاط لپاره جمع شوی مال به د قبض لپاره یوازي مسکینانو ته ورکول کیږي، غني، ماشوم، لیوني، سفیه (بې عقله) او کافر ته به نه‌ورکول کیږي( ).
۲ -حیله اسقاط به د رواج او ځان ښودنې په خاطر نه‌کیږي؛ بلکي په دې نیت به کیږي چي د مړي غاړې پرې خلاصې شي( ).
۳ -د مړي وارثان به د حیلې لپاره له داسي سړي څخه پیسې یا بل جنس نه قرض کوي چي هغه یې په خپله مالک نه وي او نه به له داسي شریک څخه قرض اخلي چي د بل شریک یې اجازه نه وي( ).
۴ -د فدیو ګرځوونکی باید د مړي وارث یا د وارث وکیل وي او وکیل ته وویل شي چي د هرې دورې له ختمېدو وروسته د هرې بلې دورې لپاره فقیر ته د مال په ورکولو او بېرته اخیستلو کي بیا زما وکیل یې.
۵- د مړي قضاء شوي لمونځونه او روژې باید دقیق حساب شي او که دقیق معلوم نه وي نو په غالب ګمان دي حساب شي( ).
٦ -فقیر ته د ورکړې پرمهال به یې دا نیت وي چي فقیر د دغو پیسو او شیانو مالک ګرځي( ).
۷ -فقیر به په دې پوه وي او یا به یې څوک پوهوي چي په قبض کولو سره یې مالک ګرځي( ).
۸ -کوم شخص چي فدیې ګرځوي او فقیر ته یې ورکوي باید لاسونه ترې لرې کړي او له هغه څخه په بېرته اخیستلو کي تلوار ونه‌کړي( ).
۹ -د فدیو ګرځوونکی به فقیر ته داسي الفاظ وایې: دا د فلانکي چي د فلانکي زوی دی د لمونځ، روژې، قسم یا ...فدیې دي قبولې یې کړه، هغه به ووایې: قبولې مي کړې، زه یې مالک شوم، بیا به یې بېرته یاد شخص ته هبه کړي( ).
۱۰ -حیله کوونکي به له دورې وروسته د فقیر له زړه بدوالي څخه ځان ساتي، که مال د حیله کوونکو وي دومره مال به په صدقه کي ورکوي چي د فقیر زړه پرې خوشحاله شي( ).
۱۱ -که د حج په میاشتو کي حیله کیږي دا دي په نظر کي ونیسي چي دومره پیسې یو ځای فقیر ته ورنه‌کړي چي حج ورباندي فرض شي.
۱۲ -که مړي وصیت نه وي کړی، ولي یې له مال څخه فقیر ته د وارثانو په رضا هغه مهال څه مال ورکولای شي چي په وارثانو کي به یې غائب او صغیر نه وي او که یې وصیت کړی وي، نو بیا د میت د مال له دریمې برخې څخه مال ورکولای شي که څه هم په وارثانو کي غائب یا یتیم وي( ).
له حج او عمرې څخه د راستنېدو پر مهال له ځینو غیرضروري مصارفو او ناسمو رواجونو څخه ډډه
دریمه ماده :
په ځینو سیمو کي له حج او عمرې څخه د راستنېدو پرمهال د مبارکۍ او سترې مشۍ په مناسبت د سیمې د خلکو او راغلو او رابلل شویو مېلمنو ته درنده مېلمستیا او خیرات برابرول او همداراز لوړ بیه تحفې خلکو ته ورکول ضروري رواج ګرځېدلی دی چي له یوه پلوه کوم شرعي حیثیت نه‌لري او له بله پلوه د زیات لګښت له امله د زیاتو خلکو له حج او عمرې څخه د محرومیت او یا د تأخیر سبب ګرځېدلی دی، له همدې امله باید ټول حجاج او معتمرین له یادو مصارفو او زیان اړوونکو رواجونو څخه ډډه وکړي.
د دې فرمان د حکمونو پوهاوی ورکول او د هغو عملي کول
څلورمه ماده :
)۱ (د کورنیو چارو، سرحدونو، قومونو او قبایلو، اطلاعاتو او فرهنګ، د ارشاد، حج او اوقافو، پوهنې او لوړو زده کړو وزارتونه، رسنۍ او په ولایتونو او ولسوالیو کي د علماوو شوراګانې، فقهي مجالس، د مساجدو خطیبان او امامان، ولسي مخور او نفوذ لرونکي

مشران دي په حکمت، مصلحت او تفاهم سره په خپله برخه کې د دې فرمان د حکمونو په اړه خلکو ته پوهاوی ورکړي او د پورتنیو احکامو د عملي کولو کوښښ دي وکړي.

۲) د چارو د ادارې لوی ریاست، د امربالمعروف، نهي عن المنکر او شکایتونو د اورېدلو وزارت او د فرمانونو او حکمونو د تعقیب او نظارت لوی ریاست دي، په دوامداره توګه د دې مادې په (۱) فقره کې د یادو وزارتونو، ادارو او اشخاصو له اجراءآتو څخه څارنه وکړي.

انفاذ

پنځمه ماده:

دغه فرمان د توشېح له نېټې څخه نافذ او په رسمي جریده کې دي خپور شي.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته!

امیرالمؤمنین شیخ القرآن والحدیث

مولوي هبة الله‌اخندزاده